

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 11/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till territorialövervakningslag och vissa därtill hörande lagar

Till försvarsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 maj 2000 en proposition med förslag till territorialövervakningslag och vissa därtill hörande lagar (RP 38/2000 rd) till försvarsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att förvaltningsutskottet skall lämna utlåtande i saken till försvarsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre regeringssekreterare Timo Turkki, försvarsministeriet
- lagstiftningsrådet Risto Eerola, justitieministeriet

- polisöverinspektör Hannu Hannula och överinspektör Johanna Karlström, inrikesministeriet
- generalmajor Kari Rimpi, Huvudstaben
- direktören för den finländska avdelningen Irmeeli Wallin, Professional Association of Diving Instructors PADI ry
- utbildningschef Mika Rautiainen, Suomen Urheilusukeltajain Liitto ry
- professor Olli Mäenpää
- professor Kaarlo Tuori.

Dessutom har Luftfartsverket lämnat ett skriftligt utlåtande.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en territorialövervakningslag. I lagen föreslås ingå de centrala bestämmelserna om övervakningen och tryggheten av Finlands territoriella integritet, det vill säga om territorialövervakningen.

Det främsta syftet med propositionen är att ta in den nuvarande, huvudsakligen i förordning ingående regleringen i en lag och att samtidigt införa de ändringar som följer av reformen gällande de grundläggande fri- och rättigheterna, av andra ändringar i lagstiftningen och av andra för Finland bindande internationella förpliktelser.

Enligt propositionen skall det i regel precis som nu krävas tillstånd för en militärperson, ett militärfordon, ett örlogsfartyg, ett militärt luftfartyg och ett annat statsfartyg eller statsluftfartyg från en främmande stat att överskrida gränsen till finskt territorium och uppehålla sig i landet. Tillståndsmyndigheter är försvarsministeriet och huvudstaben.

Sådana noggrant avgränsade delar av territorialvattnet som är viktiga med hänsyn till rikets säkerhet kan på samma sätt som nu anges vara särskilda skyddsområden. Allmänt taget kom-

mer skyddsområdena enligt förslaget att vara mindre än de nuvarande. I lagen särskilt angiven verksamhet skall vara tillståndspliktig inom skyddsområdena. Bland annat kan rätten att röra sig inom ett skyddsområde i vissa fall begränsas. Med avvikelse från det nuvarande gäller begränsningarna i rätten att bedriva verksamhet och röra sig alla som kommer till och uppehåller sig i landet, oavsett medborgarskap. Tillståndsförfarandet i anknytning till begränsningarna skall vara så snabbt och smidigt som möjligt för att inte medföra stora olägenheter till exempel för dykning eller fiske.

Med hänsyn till rikets säkerhet föreslår regeringen också att vissa undersökningar, som för närvarande kräver tillstånd endast av utlänningar, skall bli tillståndspliktiga för alla som deltar i undersökningarna med undantag av myndigheterna. Enligt förslaget krävs tillstånd dels för utredningar gällande formen eller sammansättningen av eller strukturen hos havsbotten eller dess inre, dels undersökningar av marken från luftfartyg i vissa fall. Tillstånd skall också krävas, precis som nu, för flygfotografering av vissa områden med inskränkt luftfart samt av militära objekt.

Dessutom föreslår regeringen att det i lagen skall föreskrivas att sjötrafiken temporärt kan

avbrytas för att trygga rikets säkerhet eller säkerheten för sjöfararna, till exempel när efterspaning i anknytning till territorialövervakningen pågår.

Territorialövervakningsmyndigheter är militär-, gränsbevaknings-, polis- och tullmyndigheterna samt inom sina egna kompetensområden sjöfartsverket och Luftfartsverket. Propositionen ändrar knappt alls i sak de nuvarande bestämmelserna om territorialövervakningsmyndigheterna och deras uppgifter och befogenheter.

I lagen införs också bestämmelser om bland annat fördelningen av kostnaderna för territorialövervakningsuppgifterna, om ersättning för skada och olägenhet och om territorialövervakningsmyndigheternas internationella samarbete.

Straffbestämmelser gällande brott mot territorialövervakningslagen skall ingå i såväl territorialövervakningslagen som i strafflagen.

Därtill föreslås smärre ändringar i bestämmelserna om territoriekränkning i strafflagen samt i skjutvapenlagen och utlänningslagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft cirka ett halvt år efter att de har antagits och blivit stadfästa.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Allmänt

Av de orsaker som framgår av propositionsmotiveringen och med stöd av erhållen utredning finner utskottet förslaget behövligt och lämpligt. Utskottet tillstyrker förslaget till territorialövervakningslag med följande anmärkningar.

Tillståndsförfarandet gällande dykning

Vissa i lagen särskilt angivna åtgärder skall enligt förslaget vara tillståndspliktiga inom skyddsområden. De dykarorganisationer som utskottet hört har föreslagit att 17 § 1 mom. 1

punkten i territorialövervakningslagen, som bland annat förbjuder dykning inom skyddsområdena med dykarutrustning utan tillstånd, skall strykas.

Förvaltningsutskottet vill understryka att bestämmelserna om skyddsområden är ett led i att trygga Finlands territoriella integritet. Frågan om hur nödvändiga begränsningsbestämmelserna är skall följaktligen bedömas utifrån denna plattform.

Utskottet poängterar att den föreslagna bestämmelsen, som gör dykning med dykarutrustning tillståndspliktig inom vissa områden, strängt taget inte griper in i rörelsefriheten. I re-

gel går det följaktligen fortfarande att röra sig fritt på skyddsområden.

Enligt information till utskottet kommer de planerade skyddsområdena att täcka bara cirka 5 procent av Finska vikens vattenområden. Med andra ord kommer 95 procent av vattenområdena att vara sådana där dyktillstånd inte krävs. Enligt samma information är procentfördelningen densamma när man ser till lokaliserade vrak inom skyddsområdena och utanför dem. I Bottniska viken kommer det enligt planerna inte att bildas några skyddsområden.

Som utskottet ser det handlar dykning för det mesta om en planerad aktivitet. När dykningen kommer att ske inom ett skyddsområde är det då lätt att på förhand vara inställd på att skaffa tillstånd. Av 12 § i det till propositionen fogade utkastet till förordning framgår att tillståndsförfarandet kan göras mycket smidigt. Ett tillstånd kan följaktligen beviljas för en så lång tid som ett kalenderår i sänder och saken avgöras även om exempelvis namnen på alla dykare ännu inte kunnat uppges.

Enligt 13 § i utkastet till förordning kan tillstånd beviljas i ett förenklat förfarande, som i praktiken är mycket likt ett anmälningsförfarande. I och med att territorialövervakningen sker dygnet runt går det vid behov att genom det förenklade förfarandet få tillstånd också under veckändor. Det kunde enligt utskottet med fördel prövas om förfarandet till och med kunde vara sådant att tillstånd beviljas för ett visst,

stort eller litet område för en längre tid och att tillståndshavaren senare exempelvis per e-post eller eventuellt per telefon meddelar namnen på dykarna, dykplatsen och tidpunkten.

Fordon i polisiärt bruk

I motsats till läget hos oss förfogar polisen i vissa länder över fordon som klart kan klassas som militärfordon. Enligt den föreslagna 10 § är det huvudstaben som beviljar tillstånd till införsel av militärfordon. I en del länder är polisen uppdelad på två olika organisationer, där den ena sysslar med rent polisiära angelägenheter och den andra är militärt uppbyggd men handhar också polisuppgifter. Den sistnämnda organisationen kan också förfoga över fordon som motsvarar ett i 4 § 1 mom. i förslaget avsett militärfordon. Det kan till exempel ordnas samövningar i internationell civilpolisverksamhet, där det bland deltagarna kan finnas personer som ingår i en militärt organiserad polisstyrka. Utskottet understryker vikten av ett smidigt förfarande när det gäller inresetillstånd för militärfordon som innehas av polisorganisationer som deltar i sådana övningar.

Utlåtande

Förvaltningsutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att försvarsutskottet bör väga in vad som sägs ovan.

Helsingfors den 8 juni 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent

vordf. Pertti Turtiainen /vänst

medl. Nils-Anders Granvik /sv

Rakel Hiltunen /sd

Esko Kurvinen /saml

Lauri Kähkönen /sd

Kari Kärkkäinen /fkf

Heli Paasio /sd

Aulis Ranta-Muotio /cent

Pekka Ravi /saml

Petri Salo /saml

Arto Seppälä /sd

Jari Vilén /saml

ers. Pertti Hemmilä /saml.

Sekreterare vid sammanträdet var

utskottsrådet Ossi Lantto.